

26.9.2006

Dnro 2865/4/04

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Riitta Länsisyrjä

YHTEISVASTUULLISEN TAKAUSVELAN PERINTÄ

1

KANTELU

Kantelija arvostelee puolisonsa puolesta kantelukirjelmässään Raision kihlakunnanviraston ulosotto-osaston menettelyä yhteisvastuullisen takausvelan perinnässä. Kantelijan puoliso oli toisena takausvelallisena asiassa, jossa kantelun mukaan vasta heidän vaatimuksestaan kohdistettiin perintätoimia myös toiseen yhteisvastuulliseen velalliseen. Lisäksi toinen velallinen oli muuttanut Raisiosta toisen ulosottopiiriin alueelle noin vuotta ennen kanteluajankohtaa, mutta asiakirjoja ei ollut vielä siirretty ulosottoperintään asianomaiseen ulosottopiiriin. Kantelija arvostelee myös sitä, että avustava ulosottomies oli soittanut hänelle työpaikalle ja ilmoittanut puhelimeen vastanneelle ulkopuoliselle henkilölle olevansa ulosottovirastosta.

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumat

Ulosottoperintään Raision kihlakunnanviraston ulosotto-osastolle saapui 15.9.1997 Turun maistraatin 27.5.1991 antamaan lainvoimaiseen päätökseen perustuva saatava, jossa varsinaisen velallisen lisäksi oli vastaajina kaksi takaajaa, toinen kantelijan puoliso. Tällöin toisen takaajavelallisen (jäljempänä A:n) kotipaikka oli Turku. Asiassa ei kuitenkaan tuolloin pyydetty virka-apua rinnakkaistytäntöönpanon toteuttamiseksi Turun kihlakunnan ulosottovirastolta.

A muutti Raision ulosottopiiriin alueelle 1.4.2000. Kihlakunnanvouti B:n selvityksen mukaan tarkkaa muuttoaikaa ei ollut tiedossa, mutta uusi osoite löytyi 11.4.2001 asiakirjoille tehtyjen merkintöjen mukaan. Asiakirjoista ei löytynyt mitään merkintöjä ajalta 15.9.1997–11.4.2001.

Asian vireilletuloaikaan sitä hoiti avustava ulosottomies C. Hänen siirryttyään eläkkeelle tammikuussa 1998 asia siirtyi avustava ulosottomies D:lle ja häneltä avustava ulosottomies E:lle 11.4.2001. Raision kihlakunnanvoutina toimi 1.10.1997 lukien B.

Avustava ulosottomies E oli saatuaan ulosottotehtävän lähettänyt joitain maksukehotuksia ja myöhemmin yhteydenottokehotuksia A:lle. Niiden jäätyä tehottomiksi hän suoritti ulosottoyrityksen A:n asunnolla 25.6.2002 siinä kuitenkaan onnistumatta velallisen poissaolon vuoksi. Myöhemmin E ulosmittasi hänen veronpalautuksensa 4.11.2002.

A:n valitettua ulosmittauksesta Turun kärjäoikeus määräsi täytäntöönpanon keskeytettäväksi päätöksellään 28.11.2002. Täytäntöönpano oli keskeytettynä kunnes kärjäoikeus päätöksellään 13.5.2003 hylkäsi A:n valituksen ja Turun hovioikeus tuomiollaan 13.2.2004 pysytti tämän päätöksen. A haki asiassa valituslupaa. Korkein oikeus epäsi luvan 10.9.2004.

A muutti toisen ulosottopiirin alueelle 5.5.2004. Asia siirrettiin tämän kihlakunnanviraston ulosotto-osastolle 27.10.2004. Kaiken kaikkiaan A:lta perittiin yhteensä 12 436,98 euroa ja kantelijan puolisolta 11 353,75 euroa. Molempien osalta velkoja teki sopimuksen ja peruutti 12.4.2005 ulosottohakemuksen. Asian vireilläolo päättyi 28.4.2005.

3.2.1

Yhteisvastuullisen saatavan perintä toiselta takausvelalliselta

Kantelu koskee sitä, onko ulosottoviranomainen riittävän tehokkaasti ja velallisten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mukaisesti kohdistanut perintätoimia myös ulosottovelallisena olleeseen velasta kantelijan puolison kanssa yhteisesti vastanneeseen toiseen takajaan (A). Näin ollen rajoitan arvioni koskevaan ainoastaan näitä toimenpiteitä.

Perintätoimet 15.9.1997- 11.4.2001

Tuolloin voimassa olleen ulosottolain 3 luvun 21 b §:n mukaan jos velallisella on omaisuutta eri paikkakunnilla tai jos täytäntöön pantava tuomio koskee eri paikkakunnilla olevia velallisia, on sen ulosottomiehen, jolla tuomio on täytäntöön pantavana, tarvittaessa pyydettävä muiden paikkakuntien ulosottomiehiltä virka-apua samanaikaisen täytäntöönpanon aikaansaamiseksi. Virka-avun pyytäjän on liitettävä pyyntöönsä oikeaksi todistamansa jäljennös siitä tuomion osasta, joka on tarpeellinen täytäntöönpanossa, ja täytäntöönpano voi tapahtua tämän jäljennöksen nojalla. Virka-avun pyytäjän on annettava ohjeet, jotka ovat tarpeen täytäntöönpanon rajoittamiseksi tuomittuun määrään.

Ulosotto-osasto ei kuitenkaan ole pyytänyt A:n kotipaikan Turun ulosottomieheltä virka-apua missään vaiheessa. Avustavana ulosottomiehenä asiaa oli hoitanut avustava ulosottomies D tammi–helmikuusta 1998 lähtien otsikossa tarkoitettun ajanjakson loppuun. Virka-apupyynnön esittäminen kuului tuolloin voimassa olleen ulosottolain 1 luvun 5 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla ulosottomiehelle.

Saadussa selvityksessä ei ole käynyt ilmi syytä siihen, miksi rinnakkaistäytäntöönpanoa ei pyydetty Turun kihlakunnan ulosottovirastolta. Kihlakunnanvouti B on selvityksessään tuonut esiin, että asiakirjoista ilmeni, että A oli todettu varattomaksi tämän saman ulosottooperusteen yhteydessä

21.7.1992. Tämän seikan merkitystä perusteena olla pyytämättä virka-apua vähentää se, että varattomuuden toteamisesta oli kulunut jo pitkäaikaa eli yli viisi vuotta.

Perintätoimiin ei myöskään ollut ryhdytty sen jälkeen, kun A väestötietojärjestelmän merkintöjen mukaan 1.4.2000 muutti Raisioon. Ulosotossa ei selvityksen mukaan ollut tästä edes tietoa ennen 11.4.2001, kun asia siirtyi toiselle avustavalle ulosottomiehelle. Näin ollen D olisi voinut selvittää A:n ulosmittauskelpoista omaisuutta ja kohdistaa tällaiseen omaisuuteen täytäntöönpanotoimia vuoden ajan ennen asian siirtymistä toisen avustavan ulosottomiehen vastattavaksi.

Joutuisuus on yksi oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeista. Perustuslain 21 §:ssä taataan jokaisen oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivästystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Ulosotossa osapuolten oikeusturvan kannalta on tärkeää, että ulosottomies aktiivisesti ja omatoimisesti täyttää virkavelvollisuutensa. Ulosoton joutuisuusvaatimus oli kirjattu ennen 1.4.2004 voimassa olleeseen ulosottoasetuksen 32 §:ään. Sen 1 momentin mukaan ulosottoasiat on toimeenpantava joutuisasti. 2 momentin mukaan ulosmittaus on toimitettava ja, jollei täytäntöönpanoa kielletä tai keskeytetä taikka velallinen näytä saaneensa velkojalta maksuaikaa taikka asiassa ilmaannu sellaista viivytystä, jota ulosottomies ei voi välttää, ulosmitattu omaisuus on myytävä niin hyvissä ajoin, että siitä kertyvät varat voidaan tilittää viimeistään vuoden kuluessa ulosottoasian saapumisesta ulosottomiehelle.

Ulosottoperintä on siten selvästi viivästynyt.

Kun ulosottoperinnässä on yhtäaikaaisesti saatava useammalta yhteisvastuulliselta velalliselta, on varmistettava, että perustuslaissa turvattu yhdenvertaisuuden periaate toteutuu. Yhdenvertaisuuden vaatimukseen sisältyy mielivallan kieltö ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisessa tapauksessa. Näin ollen avustavan ulosottomiehen menettely on ollut velallisten yhdenvertaisen kohtelunkin kannalta moitittavaa ja perinnän pitkittyessä voinut aiheuttaa vahinkoa korkosaatavan määrän kasvaessa.

Ulosottolain 1 luvun 7 §:n mukaan ulosottomiehen on valvottava, että hänen alaisensa virkamiehet hoitavat heille toimeksi annetut tehtävät asianmukaisesti ja no u dattavat heille annettuja määräyksiä. Tuolloin voimassa olleen ulosottoasetuksen 11 §:n (854/96) 1 momentin mukaan ulosottomiehen oli valvottava, että avustava ulosottomies hoitaa hänelle annetut tehtävät säännösten mukaan ja viivytyksettä sekä että perityt varat talletetaan ja tilitetään määräajassa. 11 §:n 3 momentin mukaan puolivuositain ulosottovirastossa ja ulosotto-osastossa oli laadittava luettelo asioista, jotka olivat olleet täytäntöön pantavina yli 9 kuukautta. Luetteloon oli merkittävä asian täytäntöönpanossa tehty viimeisin toimenpide tai täytäntöönpanossa vireillä oleva toimi sekä viimeisin kertymä asialle. Avustavan ulosottomiehen oli tehtävä luetteloon toimenpiteistään ja toimistaan tarvittavat lisämerkinnät. Ulosottomiehen oli tarkastettava luettelot ja tehtävä niihin päivätyt ja

allekirjoitetut tarkastus merkinnät. Tässä asiassa ulosottomies ei ole täyttänyt valvontavelvollisuuttaan.

Edellä esitetyn perusteella annan eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n nojalla avustavalle ulosottomiehelle D:lle ja kihlakunnanvouti B:lle huomautuksen heidän lainvastaisesta menettelystä.

Perintätoimet 12.4.2001- 27.10.2004

Kysymyksessä olevan saatavan perintä siirtyi 11.4.2001 jälkeen avustavan ulosottomiehen E:n tehtäväksi ja vastuulle. E suoritti asiassa edellä kohdassa 3.1. mainitut toimenpiteet.

Kun otetaan huomioon täytäntöönpanon keskeytys ulosmittausvalitusprosessin ajaksi ja A:n muutto toisen kihlakunnanviraston alueelle, jää arvioitavaksi täytäntöönpanotoimien riittävyys 12.4.2001–28.11.2002.

Avustava ulosottomies E on selvityksessään kertonut muun muassa niistä toimenpiteistä, joilla hän oli yrittänyt tavoittaa A:ta tämän ulosmittauskelpoisen omaisuuden selvittämiseksi. E oli keväällä 2002 tarkastanut A:n verotustiedot vuodelta 2001. Niistä oli ilmennyt, että A:lla oli jonkin verran palkka- ja elinkeinotuloa toiminimellään harjoittamasta liikkeestä. Elinkeinotulo kertyi useammalta toimeksiantajalta epäsäännöllisesti. A omisti asunto-osakkeen ja kaksi kiinteistöä. Kihlakunnanvouti B on selvittänyt tämän omaisuuden mahdollista ulosmittauskelpoisuutta nyt käytössä olevien tietojen perusteella 7.2.2005 päivätyssä selvityksessään. Viitataan tässä selvityksessä oleviin yksilöityihin omaisuustietoihin sekä E:n omaan selvitykseen.

Mielestäni saadun selvityksen ja kantelun tutkimiseksi tarpeellisen ja saatavissa ylipäättään olevan selvityksen valossa jää yksiselitteisesti osoittamatta, että avustava ulosottomies E olisi menetellyt perintätehtävän hoidossa lainvastaisesti tai laiminlyönyt velvollisuuttaan.

Oikeusasiamies ei toimivaltansa puitteissa voi ottaa kantaa vahingonkorvauskysymyksiin. Ulosottolain 3 luvun 109 §:n mukaan oikeusministeriö tai sen määräämä voi harkintansa mukaan ilman oikeudenkäyntiä maksaa vahingonkorvausta asianosaiselle tai sivulliselle, jos valtion korvausvastuuta voidaan pitää selvänä tai korvauksen maksamista kohtuullisena. Hallinnollisessa menettelyssä korvausvaatimukseen tehty ratkaisu ei rajoita hakijan oikeutta nostaa valtiota vastaan vahingonkorvauskannetta käräjäoikeudessa. Hakijan oikeus korvaukseen arvioidaan vahingonkorvauslain ja ulosottolain säännösten perusteella tapauskohtaisesti.

Asian siirto toisen kihlakunnanviraston ulosotto-osastolle

Saadun selvityksen mukaan asian siirto toimivaltaiselle ulosottomiehelle tapahtui vasta noin viisi kuukautta A:n piirin alueelle muuton jälkeen.

Ulosottolain 3 luvun 15 §:n mukaan vastaavan ulosottomiehen on siirrettävä asia uudelle vastaavalle ulosottomiehelle, jos valtioneuvoston asetuksessa

tarkoitettu olosuhde, jonka perusteella vastaava ulosottomies määräytyy, muuttuu. Keskeneräinen toimitus tai muutoin pian päättyvä täytäntöönpano voidaan kuitenkin saattaa virka-apuna loppuun, jollei sitä ole tarkoituksenmukaisempaa siirtää uudelle vastaavalle ulosottomiehelle. Velallisen asuinpaikka määrää pääsääntöisesti vastaavan ulosottomiehen.

Siirron viivästyminen johtui ulosoton uuden ULJAS-tietojärjestelmän käyttöönottoon liittyvistä ongelmista. Olen asiassa dnrot 33 ja 34/4/2006 jo kiinnittänyt oikeusministeriön huomiota menettelyn virheellisyyteen tältä osin. Tämän vuoksi minulla ei ole aihetta puuttua tähän asiaan enemmälti.

3.2.2

D:n käytös

Kantelija arvostelee myös sitä, että avustava ulosottomies oli soittanut hänelle työpaikalle ja ilmoittanut olevansa ulosottovirastosta puhelimeen vastanneelle ulkopuoliselle henkilölle. Kantelija arvostelee muutoinkin D:n käytöstä.

Länsi-Suomen lääninhallitus on lausunnossaan todennut, että virkamiehen asianmukaiseen puhelinkäyttäytymiseen kuuluu itsensä ja edustamansa viranomaisen esittelemineen. Ulosottoviranomaisen yhteydenotot kohdistuvat paitsi ulosottovelallisiin myös ulosoton hakijoihin, sivullisiin, toistuvaistulon maksajiin tai muihin yhteistyötahoihin.

Näistä syistä avustava ulosottomies voi kertoa mistä viranomaisesta soittaa. Katson jääneen osoittamatta, että D olisi muutoinkaan käyttäytynyt siten, että minulla olisi aihetta puuttua hänen menettelyynsä tältä osin.

3.2.3

Tiedot suorituksista

Kantelija on lisäkirjelmässään vielä katsonut, että hänen puolisonsa pitäisi saada selvitys velan kokonaismäärästä ja kertymistä.

Oheistan Raision kihlakunnanviraston ulosotto-osastolta saadun asiaa koskevan selvityksen, joka sisältää tulosteen "kertymätodistus", josta nämä tiedot ilmenevät.